

Риёзус солиҳийн шархи / Ҳаё ва унинг фазилати ҳамда у билан хулқланишга одатланмоққа тарғиб қилиш ҳақида / 980-ҳадис

980 - وَعَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَرْدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ حَلْقَهُ، وَأَسْرَرَ إِلَيَّ حَدِيثًا لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ، كَانَ أَحَبَّ مَا اسْتَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدَفُ أَوْ حَائِشُ تَخْلٍ يَعْنِي حَائِطَ تَخْلٍ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ هَكَذَا مُخْتَصِرًا.

وَزَادَ فِيهِ الْبَرْقَانِيُّ بِإِسْنَادِ مُسْلِمٍ هَذَا بَعْدَ قَوْلِهِ: حَائِشُ تَخْلٍ: فَدَخَلَ حَائِطًا لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ؛ فَإِذَا فِيهِ جَملٌ، فَلَمَّا رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَرْجَرَ وَذَرَقَتْ عَيْنَاهُ، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَسَحَ سَرَاتَهُ - □أَيْ: سَنَامَهُ - □وَذِقْرَاهُ، فَسَكَنَ، فَقَالَ: «مَنْ رَبُّ هَذَا الْجَمَلِ؟ لِمَنْ هَذَا الْجَمَلُ؟» فَجَاءَ فَتَّى مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: هَذَا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «أَفَلَا تَشْكُرُ اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَّكَ اللَّهُ إِيَّاهَا؟ فَإِنَّهُ يَشْكُرُ إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيئُهُ وَتُدْعِيهُ». وَرَوَاهُ أَبُو دَاؤُدَ كِرْوَايَةُ الْبَرْقَانِيُّ [2549].

فَوْلُهُ: «ذِقْرَاهُ» هُوَ بِكُسْرِ الدَّالِ الْمُعْجَمَةِ وَإِسْكَانِ الْفَاءِ، وَهُوَ لَفْظٌ مُفْرَدٌ مُؤَنَّثٌ، قَالَ أَهْلُ الْلُّغَةِ: الْدِقْرِيُّ: الْمَوْضِعُ الَّذِي يَعْرُقُ مِنَ الْبَعِيرِ حَلْفَ الْأَدْنِ، وَقَوْلُهُ: «نُذْبِيَّهُ» أَيْ: نَتْبِعُهُ.

980. Абу Жаъфар Абдуллоҳ ибн Жаъфар розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бир куни мени ортларига мингаштириб олдилар. Менга бир гапни пи chirлаб айтдилар. Мен уни бирорта одамга айтмайман. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга ҳожатлари учун тўсиқ қилинадиган нарсаларининг энг суюклиси дўнглик

ёки хурмо чакалакзори, яъни хурмо чорбоғи эди».

Имом Муслим мана шу кўринишдаги қисқа ҳолда ривоят қилдилар.

Барқоний имом Муслимнинг иснодлари билан «Хурмо дарахти девори тўсиқ бўлар эди» сўзидан кейин қуидагиларни зиёда қилдилар:

«Дўнглик ёки хурмо боғининг девори эди» сўзидан кейин..

Бир ансорийнинг боғига кирган эдилар, бир туюни кўриб қолдилар. Туя Набий соллаллоҳу алайҳи васалламни кўргач, инgrab, кўзлари ёшланди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унинг ёнига келиб, ўркачи ва қулоқларининг орқасини силаган эдилар, туя жим бўлиб қолди. Шунда у зот: «Бу туюнинг эгаси ким? Бу тую кимники?» дедилар. Бир ансорий йигит келиб, «Меники, эй Аллоҳнинг Расули», деди. Шунда у зот: «Аллоҳ сенга мулк қилиб берган бу ҳайвон ҳаққида Аллоҳдан қўрқмайсанми? Уни оч қолдиришинг, оғир меҳнат қилдиришингдан менга шикоят қилмоқда», дедилар».

Абу Довуд ҳам Барқоний каби ривоят қилдилар.

Шарҳ: Асосан сафарда миниш ва юк ташиш учун қўлланилган туя ва бошқа ҳайвонларнинг хақларини ҳимоя қилиш, уларнинг эҳтиёжларини қондириш туя эгаларининг вазифасидир. Ҳар иккала ҳадиси шарифда ҳам бу масалада эътиборсиз бўлган туя соҳибларига Пайғамбаримиз с.а.в. жиддий огоҳлантирганларига гувоҳ бўлмоқдамиз. «Оламларга раҳмат бўлиб юборилган» Пайғамбаримиз с.а.в.нинг у юксак шафқатларидан бутун жонзотлар каби ҳайвонлар ҳам насибалишган.

Шафқат ва раҳмат булоғи бўлган Пайғамбаримиз с.а.в.ни кўриб инграган ва кўзлари ёшланган туя, у зотни таниди ва ўзига хос тили билан соҳибидан шикоят қилди. Пайғамбаримиз с.а.в. муборак қўллари билан силагандилар туя сокинлашди. У очлигини ва изтиробини унугти.

Пайғамбаримиз с.а.в.нинг ҳар иккала ҳадисда ҳам атрофидагиларга ва туя эгаларига бир хил шаклда огоҳлантириш берганларига гувоҳ бўлмоқдамиз. Ҳайвонларни доимо қоринлари тўқ ва тўлишган ҳолида ишлатишга буюрмоқда. «Сизни соҳиб қилган бу оғизсиз-тилсиз ҳайвонлар хақида Аллоҳдан қўрқмайсизми?» деб огоҳлантиромоқда.

Ҳайвонларга кўрсатиладиган шафқат масаласида Пайғамбаримиз с.а.в.нинг бошқа эслатма ва тавсиялари ҳам бордир.

Сувсизликдан тупрокни ялаган итига оёқ кийими билан қудуқдан сув олиб берган бир кимсанинг (фохиша бир аёлнинг) кечирилгани; уйда мушугини оч қолдириб, ўлимига сабабчи бўлган бошқа бир аёлнинг шу сабабли жаҳаннамга йўл олганини Пайғамбаримиз с.а.в.нинг бизга хабар берган ўрнакларидандир.

Такрор айтиб ўтайлик, кучидан, гўштидан ва сутидан фойдаланилган ҳайвонларни муҳофаза қилиш, уларни соғ ва семиз бир шаклда фойдаланиш эгаларининг вазифасидир. Бу вазифани бажармаганларга эслатма бериш, огоҳлантириш эса бошқа мусулмонларнинг хаққи ва вазифасидир. Ҳар бир инсон бу вазифага масъул экан мусулмон бир жамоатда алоҳида ҳайвонсеварлар жамияти тузишнинг ҳожати йўқдир. Чунки ислом жамоати хақиқатдан ҳам раҳмат жамоатидир.

Манба: hadis.islom.uz

